Undersökning visar att egna etiska riktlinjer behövs

Företagsläkare osäkra på hantering av etiska problem

Företagsläkarna ska få egna etiska riktlinjer. Det blir följden av en enkätundersökning vars resultat visar att nästan hälften av de tillfrågade uppger att de saknar etiska riktlinjer.

I en enkät som tidningen Du & Jobbet gjort med 223 av Sveriges företagsläkare svarar 30 procent att etiska riktlinjer saknas. Ytterligare 18 procent är osäkra på om verksamheten där de är anställda har etiska riklinjer. Nästan nio av tio anser dock att etiska riktlinjer behövs.

Förutom de generella läkaretiska reglerna finns företagshälsovårdens branschförening Föreningen svensk företagshälsovårds etiska riktlinjer för företagshälsovård. Dessa verkar alltså inte ha nått fram till alla företagsläkare.

Beklämmande resultat

– Beklämmande, säger Bo G Andersson, företagsläkare och styrelseledamot i Svenska företagsläkarföreningen.

– Det är trist att se, för etiska riktlinjer är så viktiga i företagshälsovården eftersom det så lätt kan uppstå en lojalitetskonflikt mellan uppdragsgivaren och beställaren.

Hälften av alla tillfrågade företagsläkare ställs enligt enkäten inför etiska dilemman minst en gång i månaden. 85 procent har någon gång befunnit sig i en lojalitetskonflikt mellan arbetsgivarens intresse och patientens, mer än en tiondel av läkarna svarar att det händer ofta.

– Jag blir lite förvånad när jag ser det, säger Bo G Andersson, för om jag ser till min egen verksamhet tycker jag att det händer högst en gång om året.

Enligt enkäten anser 40 procent av företagsläkarna att rehabiliteringen av patienter fungerar dåligt och mer än en fjärdedel menar att det beror på att arbetsplatsen är ovillig att medverka. Även Bo G Andersson tror att det största problemet är rehabiliteringssituationer där arbetsgivaren kanske vill bli av med den sjuka personen, medan läkaren hävdar att man ska hitta anpassade arbetsuppgifter på arbetsplatsen. I värsta fall accepterar inte arbetsgivaren det utan hotar med att avskeda den anställda.

– Men det handlar ju hela tiden om att vara ärlig mot sig själv och hålla på sin etiska linje som doktor. Förlorar man ett företag så tycker jag att det kan vara värt det om man bara hållit på sin läkaretik.

Många företagsläkare verkar enligt enkäten ha svårt att få gehör hos arbetsgivarna. Två tredjedelar säger att de är svårt för de drabbade att få hjälp och 56 procent tycker att arbetsplatsen är ovillig att hantera ärendena.

– Arbetsgivarna kan vara lite njugga med det här, det är bara jobbigt tycker de.

Bo G Andersson önskar att företagshälsovården kunde få bättre support från försäkringskassan.

– Kassan skulle börja med sanktioner för arbetsgivare som inte ställer upp i patienternas rehabilitering, böter till exempel. Kör man för fort så får man ju böta!

Sara Degerman Carlsson, specialist inom rehabiliteringsmedicin på Borås lasarett, är anställd i Läkarförbundets projekt »En ökade medvetenhet om etik i läkarens vardag«. Hon är, till skillnad från Bo G Andersson, inte förvånad över att så många av företagsläkarna i Du & Jobbets enkät så ofta uppfattar sitt arbete som etiskt komplicerat.

– Jag skulle med intresse se en undersökning som ställde samma fråga till olika specialiteter, för jag undrar om inte detta gäller läkare över huvud taget. Vi är oftast inte skolade i att fundera över den etiska dimensionen i vårt arbete.

Självständigheten hotas

– Men företagsläkare har ju en tydligare lojalitetskonflikt mellan patienten och företagen, den kliniska autonomin kan lätt hotas utan etiska riktlinjer. Generellt finns ett glapp mellan det man skulle kunna kalla läkarens verklighet och samhällets plan i svensk sjukvård.

Även om Bo G Andersson är överraskad över resultaten i enkäten är han positiv till att frågorna ställs, det markerar hur viktigt det är att belysa de regler som trots allt finns. Företagsläkarföreningens styrelse planerar nu att arbeta aktivt med frågan och att på sikt komma ut med egna etiska riktlinjer.

Sara Degerman Carlsson hoppas kunna publicera material från projektet »En ökade medvetenhet om etik i läkarens vardag« nästa höst.

Sara Hedbäck

Plan mot narkotika kräver bättre samarbete

Samarbetet mellan socialtjänst, primärvård och den psykiatriska vården måste förbättras betydligt om regeringens handlingsplan mot narkotika ska bli effektiv. Det framkom vid ett seminarium med lokala företrädare för missbruksvården, som Socialdepartementet arrangerade.

Socialminister Lars Engqvist och kansliråd Ralf Löfstedt, tidigare huvudsekreterare i Narkotikakommissionen, markerade vid seminariet i Stockholm att det inte handlar om en diskussion utan förbehåll. »Vi är inte beredda att diskutera en annan politik än den som tillämpades fram till i slutet av 1980-talet och som vi vet är framgångsrik: den restriktiva politiken«, var deras samstämmiga budskap.

Vittnesmål från lokalt arbete med missbrukare pekade på bra förebilder inom detta samarbete. I exempelvis Botkyrka utanför Stockholm finns sedan fyra månader Lilla Maria, en mottagning för unga missbrukare som drivs av landstinget.

– Men många missbrukare har somatiska problem och söker sig därför först till primärvården. Därför behöver vi ett betydligt bättre samarbete mellan socialtjänst och sjukvård, sade Lotta Persson, socialchef i Botkyrka kommun.

Även Berit Assarsson, kommunalråd i Tyresö utanför Stockholm, efterlyste ett större engagemang från landstingen.

– När det handlar om samarbetet med barn- och ungdomspsykiatrin i vår kommun vill jag påstå att det inte fungerar överhuvudtaget, sade Berit Assarsson.

Kansliråd Ralf Löfstedt instämde i att en av de viktigaste aspekterna för att nå målet – ett narkotikafritt samhälle – är att uppnå en enig syn på missbruksproblematiken, inte bara bland olika huvudmän.